

& BOEK

Oeuvrecatalogus
'The Time that Remains' van
David Claerbout

STILSTAAND, BEWEGEND BEELD

Vroegere publicaties over het werk van videokunstenaar David Claerbout focusten er al op, hoe intrigerend film en fotografie bij hem samengaan. Het moment van de foto – een Ansichtkaart met een boom in 1910, een kinderspeelplein uit het interbellum, een krantenfoto van een neergeschoten Amerikaans transportvliegtuig in Vietnam – wordt gecombineerd met video-opnames van bewegende bladeren of geprojecteerde fotoreeksen van wisselend licht. Vergankelijkheid en duur, het verleden van wat Roland Barthes 'ça a été' noemde en het intens ervaren hier en nu bij het kijken naar de wandprojectie creëren een bijzondere spanning. Tijd, weliswaar meetbaar maar te vluchtig om grijpbaar te zijn, lijkt in Claerbouts werk vorm te krijgen en zelfs gewicht. De titel van zijn nieuwe oeuvrecatalogus 'The Time that Remains' slaat niet zozeer op de tijd die iemand rest (een veel te actieve narratieve catego-

rie voor dit contemplatieve oeuvre) als op de tijd die blijft, ondanks de reëel onderkende vluchtigheid. Het is geen toeval dat Claerbout ook als hij veeleer alledaags handelende personages toont, graag herhaling inbouwt (met lichte variaties) en veel van zijn werk in loop presenteert. Vervolgens is er nog de rol die de omgeving in zijn werk krijgt. Mensen zijn er bijna altijd deel van een groter landschappelijk of architectonisch geheel. In een boek een beeld geven van dit langzaam verglijdende werk met zijn optische finesse en tot het uiterste ervaren tijdsverloop, is geen sinecure. Van enkele grote producties bevat het zowel werktekeningen en aantekeningen als productiebeelden, videostills en installatiegezichten. Je krijgt een indruk van wat er komt kijken bij de opname, de acteursregie, de voorbereiding voor geïsoleerde shots met de bluescreentechniek, de digitale archivering en bewerking van ontelbare afzonderlijke poses, ondermeer een staal van de roemruchte 4000 opnames van meeuwen waaruit Claerbout geput heeft voor de 600 composietbeelden van 'The Algiers' Sections of a Happy Moment'. Dirk Snauwaert beschrijft het mechanisme van zulke grootbeelddiaprojecties. Ze lijken opgebouwd rond een fotografisch 'incident', een verontrustende gebeurtenis die alle aandacht opeist. Die staat echter maar heel kort centraal in de compositie, duikt in de volgende dia op een heel andere plaats op, afgebeeld vanuit een andere hoek en een ander perspectief. Het 'multipers-

spectivische omcirkelen en ontrafelen' van een veelvoud van incidentloze momenten rond dat ene centrale moment brengt een allegorie van de aandacht tot stand: 'het aandachtig naar iets kijken', maar ook: 'het effect dat het aandachtig kijken op gebeurtenissen heeft'.

GEEN SPIELEREI

In de lijst van werken, vergezeld van kleine afbeeldingen, die het boek besluit, beschrijft en commentarieert Claerbout bondig – en voor wie de videoprojectie in De Pont, WIELS of Parasol unit heeft gezien heel herkenbaar – hoe dit werk iets heel anders is dan esthetische spelerei. Het onderzoekt "een recente fixatie op een bepaalde groep mensen. Essentiële elementen in mijn werk zijn het verstrijken van de tijd als instrument om die argwanende blik te verzachten, en in het algemeen een poging tot heroverwegen van datgene wat we zien."

Ook de opbouw van 'The Time that Remains' nodigt uit tot kijken, analyseren en reflecteren. De gegroepeerde stills van 'Riverside' zijn, net als in de video-installatie voor twee kanalen, opgesplitst over een linker- en rechterbladzijde: de man en de vrouw in hetzelfde rivierdal, maar op een ander moment. Indrukwekkend is de sequens van stills uit 'Sunrise', die een poetsvrouw aan het werk toont in een strak modernistische villa bij grijsig schemerlicht. Op het einde, als haar werk

erop zit, fietst ze bij een kleurrijke zonsopgang weg. De opeenvolgende bladzijden komen bijna over als een film en het is boeiend om de productiefoto's in de villa (realistisch, in kleur) te vergelijken met het suggestieve grijs van de stills.

Van 'Vietnam, 1967, near Duc Pho' zijn er slechts twee afbeeldingen, maar ze volstaan om het in dit werk gerealiseerde oxymoron van 'de bewegende still' te vatten: "een stilstaand beeld dat beweegt en een bewegend beeld dat stilstaat". Ingrid Hoelzl legt haarscherp de complexe gelaagdheid ervan bloot en duidt het eigene van digitale animatie en collage. Ze toont aan hoe bij digitale projectie het onderscheid tussen een 'filmscherm' bevroren beeld en een 'fotografische' geprojecteerde foto niet langer mogelijk is.

Her en der verstrooide uitspraken en langere statements van David Claerbout vervolledigen de afwisseling van beelden, paginawit en teksten in dit boek. Ze gaan over analoge en digitale beeldcultuur, zijn eigen artistieke programma en manier van werken. Om er slechts een te citeren: "Foto's zijn films die hun mond houden."

Erik DE SMEDT

David Claerbout, 'The Time that Remains' met teksten van Ziba Ardalani, Ingrid Hoelzl, Dirk Snauwaert, uitgeverij Ludion, 2012. 231 p., 49,90 euro. ISBN 978-94-6130-035-5, supplement met Nederlandse en Franse vertalingen enkel verkrijgbaar bij WIELS.